

Uit huis gaan van jongeren

Arie de Graaf en Suzanne Loozen

Jaarlijks verlaten bijna een kwart miljoen jongeren het ouderlijk huis. Een klein deel van hen is al vóór de achttiende verjaardag uit huis gegaan. De meeste jongeren gaan zelfstandig wonen wanneer ze begin twintig zijn. De een gaat op kamers in de stad om er een studie te volgen, de ander verhuist voor een baan naar de andere kant van het land en weer een ander gaat samenwonen met zijn of haar partner. Op welke leeftijd verlaten jongeren gemiddeld het ouderlijk huis, waarom gaan ze ergens anders wonen en voor welke leefvorm kiezen ze dan? Zijn er wat dit betreft verschillen tussen de generaties, tussen mannen en vrouwen en tussen autochtonen, Turken en Marokkanen? Deze vragen worden hier beantwoord aan de hand van gegevens uit het Onderzoek Gezinsvorming 2003 en het Onderzoek Gezinsvorming Jonge Allochtonen 2004.

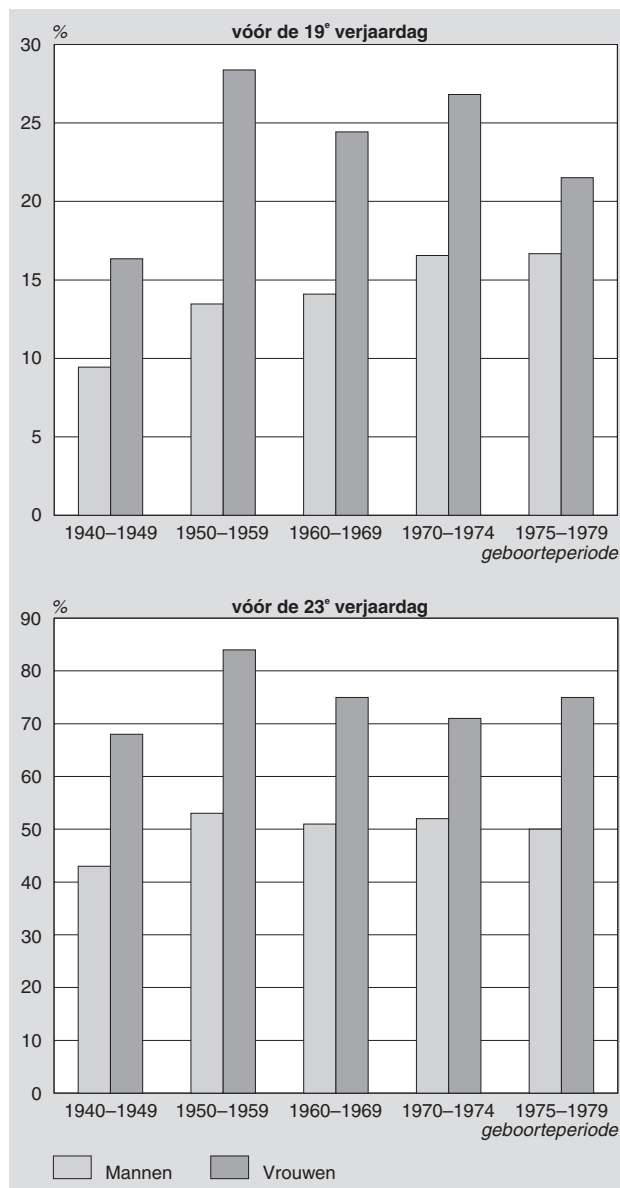
1. Ontwikkelingen naar leeftijd

In 2001 verlieten ongeveer 225 duizend jongeren het ouderlijk huis (Harmsen en Steenhof, 2003). Het aantal kinderen dat uit huis gaat, is vooral in de periode 1998–2000 gedaald. In 1995 gingen nog ruim 250 duizend kinderen uit huis. Deze afname werd voornamelijk veroorzaakt door het feit dat de generatie die de leeftijd bereikt om uit huis te gaan, snel kleiner is geworden. In 2005 was het aantal kinderen dat uit huis ging weer hoger, met ongeveer 245 duizend. Dit blijkt uit gegevens van de CBS-huishoudensstatistiek.

In onze maatschappij is het gebruikelijk dat jongeren op een bepaald moment het ouderlijk huis verlaten en zelfstandig gaan wonen. Niet iedereen gaat echter op hetzelfde moment of om dezelfde reden uit huis. Op basis van de resultaten van het Onderzoek Gezinsvorming 2003 (OG 2003) blijkt dat jongeren het ouderlijk huis eerder verlaten dan een aantal decennia geleden het geval was. Op 18-jarige leeftijd woonde 9 procent van de mannen die zijn geboren in de periode 1940–1949 niet meer thuis, tegen 17 procent van de mannen geboren in de periode 1970–1979 (grafiek 1). Voor mannen die zijn geboren in de tussenliggende periode is het aandeel dat op 18-jarige leeftijd niet meer thuis woonde geleidelijk toegenomen. Op 22-jarige leeftijd woonde ruim 40 procent van de mannen geboren in de periode 1940–1949 niet meer thuis, tegen ruim 50 procent van de mannen geboren in de periode 1950–1959. Voor de daaropvolgende geboortecohorten is het aandeel 22-jarige mannen dat niet meer thuis woonde weer wat afgenomen, tot 50 procent voor mannen geboren in de periode 1975–1979. Op 27-jarige leeftijd was het aandeel mannen dat uit huis is voor alle geboortecohorten nagenoeg gelijk, met bijna 90 procent. Geconcludeerd kan worden dat jongens het laatste decennium ongeveer op dezelfde leeftijd uit huis zijn gegaan als daarvoor.

Van de 18-jarige vrouwen uit de periode 1940–1949 woonde 16 procent niet meer bij hun ouders, tegen bijna 30 procent van de vrouwen uit de periode 1950–1959. Daarna is het aandeel dat op 18-jarige leeftijd uit huis was wat afge-

1. Aandeel jongeren dat uit huis is naar geboorteperiode

nomen, tot ruim 20 procent voor vrouwen die zijn geboren in de periode 1975–1979. Voor 22-jarige vrouwen uit de periode 1940–1949 bedroeg dit aandeel bijna 70 procent, tegen ruim 80 procent voor vrouwen uit de periode 1950–1959. Ook bij hen is dit aandeel vervolgens iets afgenomen, tot 75 procent voor vrouwen geboren in de periode 1975–1979. Uiteindelijk heeft op 27-jarige leeftijd bijna iedereen het ouderlijk huis verlaten.

2. Meisjes eerder uit huis

Meisjes verlaten het ouderlijk huis eerder dan jongens. Van de jongste generatie woonde 17 procent van de 18-jarige

rige mannen in 2003 niet meer thuis, tegen 22 procent van de vrouwen. Van de jongeren die zijn geboren in de periode 1975–1979 woonde op 22-jarige leeftijd de helft van de mannen niet meer thuis, tegen driekwart van de 22-jarige vrouwen. Van de jongens geboren in de periode 1970–1974 had op 27-jarige leeftijd bijna 90 procent het ouderlijk huis verlaten, tegen bijna 100 procent van de meisjes. Het is al jaren zo dat meisjes eerder uit huis gaan dan jongens: de afgelopen decennia verlieten meisjes het ouderlijk huis gemiddeld twee jaar eerder dan jongens (De Graaf, 2004). Dit verschil hangt samen met het feit dat meisjes eerder ‘volwassen’ zijn dan jongens en daarom eerder neigen naar zelfstandigheid en eerder een relatie aangaan (Dieleman, 1993). Tevens stromen meisjes sneller door in het onderwijs (CBS, 1998; Van Miltenburg, 2004) en gaan ze op jongere leeftijd samenwonen of trouwen dan jongens (De Graaf en Steenhof, 1999).

3. Hoogopgeleiden eerder de deur uit

Voor de leeftijd waarop men het ouderlijk huis verlaat, is de opleiding die men volgt van belang (zie *kader*). Jongeren die een hbo-opleiding of een universitaire opleiding volgen,

gaan immers vaker op kamers. Hbo-instellingen en universiteiten liggen gewoonlijk alleen in de (grote) steden en voor veel jongeren niet dicht bij het ouderlijk huis. Van de jongste generatie mannen die een dergelijke opleiding volgen, woonde op 20-jarige leeftijd de helft niet meer thuis (*grafiek 2*). Van de mannen van die generatie die een lagere opleiding volgen, waren bijna drie op de tien 20-jarigen het huis uit.

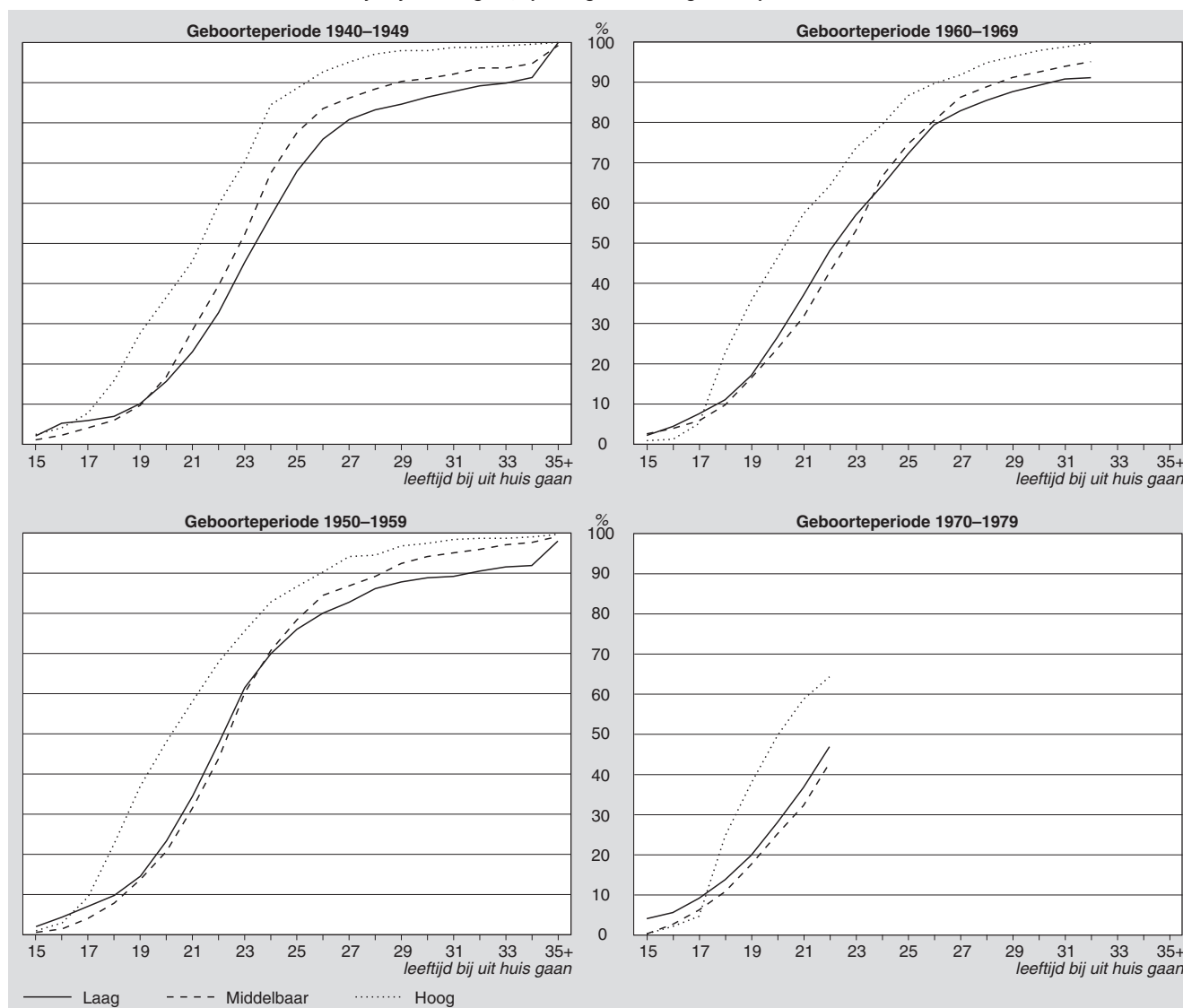
Ook voor vrouwen maakt het uit welke opleiding ze volgen, al zijn de verschillen wat minder groot dan bij mannen: van de jongste generatie vrouwen die een hogere opleiding volgen, woonde 65 procent van de 20-jarigen niet meer thuis, tegen de helft van de vrouwen van die leeftijd die een lagere opleiding volgen (*grafiek 3*).

Uit het bovenstaande blijkt dat het volgen van een hogere opleiding van invloed is op het uit huis gaan. Voor mannen geldt dit voor alle generaties. Voor vrouwen is het effect alleen te zien bij de twee jongste generaties.

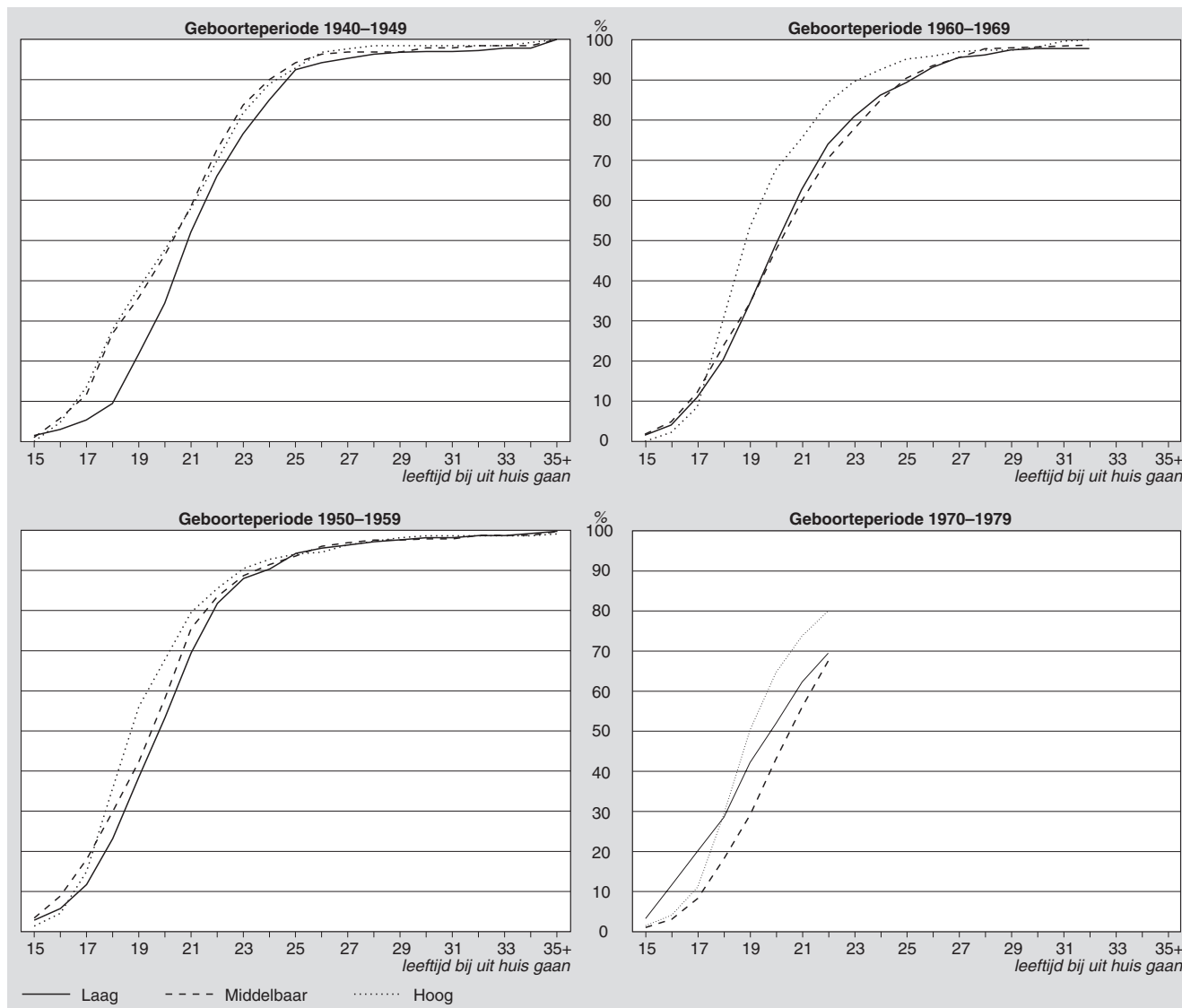
4. Redenen om het ouderlijk huis te verlaten

Uit onderzoek is gebleken dat het moment waarop en de reden waarom jongeren het ouderlijk huis verlaten, behal-

2. Aandeel mannen dat uit huis is naar leeftijd bij uit huis gaan, opleidingsniveau en geboorteperiode

3. Aandeel vrouwen dat uit huis is naar leeftijd bij uit huis gaan, opleidingsniveau en geboorteperiode

ve door economische factoren (de financiële positie) en huisvesting worden gestuurd door sociale verwachtingen van de ouders. Hierbij gaat het vooral om door de ouders gestelde voorwaarden ten aanzien van studie, economische zelfstandigheid en relatievorming (Baanders, 1999). In het OG 2003 is op een aantal van deze factoren nader ingegaan. Voor de mannen die in het begin van deze eeuw uit huis zijn gegaan, blijkt het feit dat ze gaan samenwonen of trouwen verreweg de belangrijkste reden te zijn geweest, met bijna 40 procent (staat 1). Voor mannen die in de periode 1960–1969 het ouderlijk uit huis verlieten, bedroeg het aandeel ruim 50 procent. In de tussenliggende periode is dit aandeel fors afgenomen. Een kwart van de mannelijke respondenten die eind jaren negentig en begin deze eeuw uit huis gingen, noemde als belangrijkste reden dat ze zelfstandig wilden zijn. Voor mannen die in de jaren zestig uit huis gingen, bedroeg dit aandeel slechts 7 procent. Het belang van werk als reden om uit huis te gaan, is de afgelopen decennia afgenomen van 13 procent in de jaren zestig tot 4 procent begin deze eeuw. Het aandeel mannen dat de ouderlijke woning verliet om een opleiding te gaan volgen, is door de jaren heen met een kleine 20 procent redelijk stabiel gebleven.

Van de vrouwen die eind jaren negentig en begin deze eeuw uit huis gingen, noemden vier op de tien als belangrijkste reden dat ze gingen samenwonen of trouwen (staat 1). In de jaren zestig werd deze reden door ruim zes op de tien vrouwen genoemd. Dit aandeel is in de tussenliggende periode geleidelijk afgenomen. Evenals bij mannen was voor een kwart van de vrouwen die eind jaren negentig en begin deze eeuw uit huis gingen, de belangrijkste reden dat ze zelfstandig wilden zijn. Voor vrouwen die in de periode 1960–1969 uit huis gingen was dit slechts voor 6 procent de belangrijkste reden. Eén op de vijf vrouwen die in de periode 2000–2002 uit huis gingen, deed dat om een opleiding te kunnen gaan volgen. Dit aandeel bedroeg 14 procent voor vrouwen die in de periode 1960–1969 uit huis gingen. In de jaren zeventig en tachtig is dit aandeel toegenomen tot 20 procent.

De afgelopen decennia is voor zowel mannen als vrouwen zelfstandigheid dus steeds belangrijker geworden als reden om uit huis te gaan, terwijl samenwonen of trouwen juist aan belang heeft verloren. Individualisering en emancipatie vormen een belangrijke verklaring voor deze ontwikkeling. De daling van het aandeel dat samenwonen of

Staat 1
Belangrijkste reden van uit huis gaan naar periode van uit huis gaan

	1960–1969	1970–1979	1980–1989	1990–1994	1995–1999	2000–2002
%						
<i>Mannen</i>						
Samenwonen of trouwen	54	53	43	44	34	37
Wilde zelfstandig zijn	7	13	22	20	26	26
Slechte sfeer thuis	3	3	4	4	2	4
Ouders vonden het verstandig	0	0	0	1	1	0
Werk	13	8	6	3	6	4
Opleiding	18	18	18	14	19	19
Anders	4	4	6	12	12	10
<i>abs. = 100%</i>						
Totaal respondenten	505	907	1 022	498	448	230
%						
<i>Vrouwen</i>						
Samenwonen of trouwen	63	57	52	43	41	41
Wilde zelfstandig zijn	6	13	15	21	26	24
Slechte sfeer thuis	4	4	6	5	5	5
Ouders vonden het verstandig	1	0	0	0	1	1
Werk	9	6	5	5	3	5
Opleiding	14	16	20	20	21	20
Anders	3	2	2	5	4	5
<i>abs. = 100%</i>						
Totaal respondenten	632	965	954	457	477	197

trouwen als belangrijkste reden noemt, hangt samen met het uitstel van relatievorming.

5. Gekozen leefvorm

Als jongeren op eigen benen gaan staan, kunnen zij alleen gaan wonen, al dan niet gehuwd gaan samenwonen of samen met één of meerdere personen een woning delen. Van de mannen die begin deze eeuw het ouderlijk huis hebben verlaten, gingen ongeveer vier op de tien direct al dan niet gehuwd samenwonen met een partner (*staat 2*). Vanzelfsprekend komen deze cijfers sterk overeen met die in staat 1, waar samenwonen of trouwen als belangrijkste reden wordt genoemd voor het uit huis gaan. Van de man-

nen die in de jaren zestig uit huis gingen, ging de helft meteen samenwonen met een partner. Vanaf de jaren tachtig is dit aandeel afgenomen tot ongeveer 35 à 40 procent voor mannen die eind jaren negentig en begin deze eeuw uit huis gingen.

Van de mannen die in de periode 2000–2002 uit huis zijn gegaan, is 36 procent alleen gaan wonen.

Voor mannen die in de periode 1960–1969 het ouderlijk huis verlieten, bedroeg dit aandeel 28 procent.

Net als bij mannen gingen vier op de tien vrouwen die begin deze eeuw het ouderlijk huis verlieten direct samenwonen met een partner. In de jaren zestig gingen nog zes op de tien vrouwen direct (overwegend gehuwd) samenwonen. Het aandeel vrouwen dat eerst alleen is gaan wonen, bedroeg bijna 30 procent voor vrouwen die begin deze

Staat 2
Bestemming bij uit huis gaan naar periode van uit huis gaan

	1960–1969	1970–1979	1980–1989	1990–1994	1995–1999	2000–2002
%						
<i>Mannen</i>						
Alleen wonen	28	27	35	28	38	36
Met partner samenwonen	52	55	44	43	34	38
Met één persoon samenwonen (geen partner)	3	5	8	7	12	7
Met meer personen samenwonen	17	13	14	21	16	20
<i>abs. = 100%</i>						
Totaal respondenten	506	907	1 023	499	448	245
%						
<i>Vrouwen</i>						
Alleen wonen	18	25	27	30	26	29
Met partner samenwonen	62	58	52	45	41	41
Met één persoon samenwonen (geen partner)	6	5	6	7	12	13
Met meer personen samenwonen	14	12	15	18	21	16
<i>abs. = 100%</i>						
Totaal respondenten	632	967	954	456	477	215

eeuw uit huis zijn gegaan. Voor vrouwen die in de jaren zestig het ouderlijk huis verlieten, bedroeg dit aandeel één op de vijf.

Onder zowel mannen als vrouwen is het aandeel dat eerst alleen gaat wonen de afgelopen decennia toegenomen en het aandeel dat direct gaat samenwonen of trouwen fors afgenomen. Dit komt overeen met de ontwikkeling dat jongeren steeds vaker aangeven dat ze uit huis zijn gegaan omdat ze zelfstandig wilden zijn. Verder valt op dat mannen vaker alleen gaan wonen dan vrouwen.

6. Uit huis gaan van Turken en Marokkanen

6.1 Leeftijd bij uit huis gaan

Naast het OG 2003 heeft er tevens een Onderzoek Gezinsvorming Jonge Allochtonen (OGJA) plaatsgevonden (*kader*). Op basis hiervan zijn Turken en Marokkanen van de tweede generatie van 18 tot en met 27 jaar onderzocht over onder meer hun relatie- en gezinsvorming. Door deze Turken en Marokkanen te vergelijken met de autochtone respondenten uit het OG 2003 kan worden onderzocht of er verschillen zijn tussen deze herkomstgroeperingen wat betreft het verlaten van het ouderlijk huis.

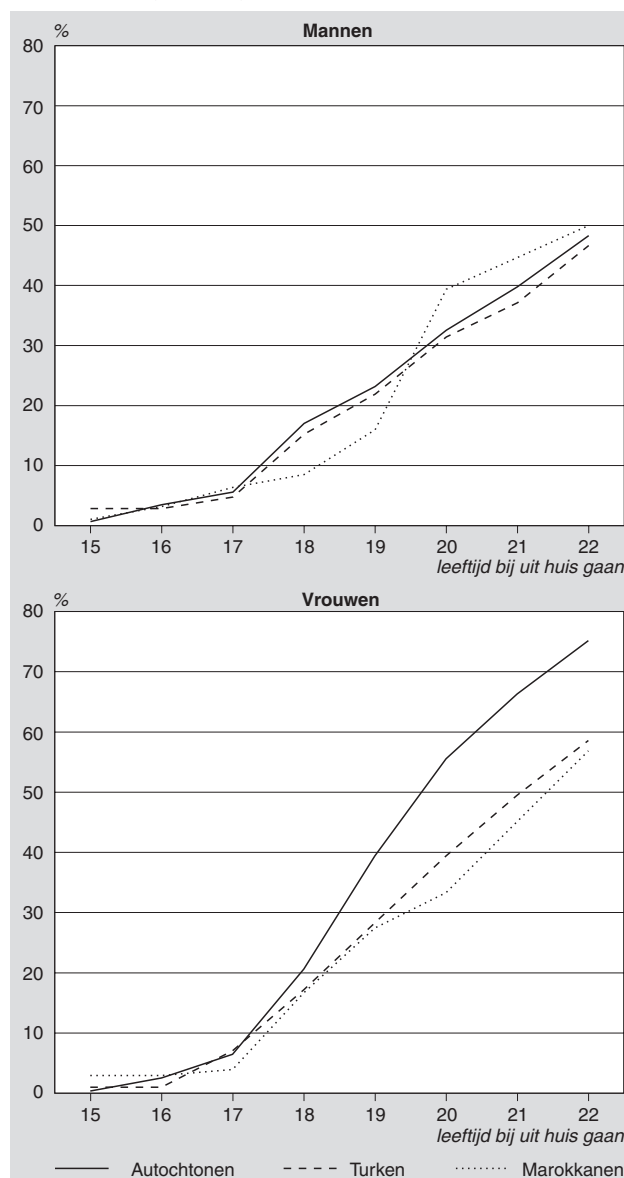
Marokkaanse mannen blijken in eerste instantie op latere leeftijd op zichzelf te gaan wonen dan autochtone mannen (*grafiek 4*). Op 18-jarige leeftijd was 9 procent van de Marokkaanse mannen ten tijde van de enquête uit huis, tegen 17 procent van de autochtone mannen. Op 20-jarige leeftijd was de situatie omgekeerd: het aandeel Marokkaanse mannen dat uit huis was (39 procent) hoger dan dat voor autochtone mannen (33 procent). Op 22-jarige leeftijd was het aandeel dat zelfstandig woont voor alle drie herkomstgroeperingen nagenoeg gelijk, met ongeveer 50 procent. Turkse mannen verschillen nagenoeg niet van autochtone mannen wat betreft het verlaten van het ouderlijk huis.

Voor vrouwen zijn de verschillen tussen de herkomstgroeperingen groter. Op 18-jarige leeftijd woonden Marokkaanse en Turkse vrouwen wat minder vaak op zichzelf (17 procent) dan autochtone vrouwen (21 procent). Op 20-jarige leeftijd was dit verschil veel groter: ruim drie op de tien Marokkaanse vrouwen en vier op de tien Turkse vrouwen woonden niet meer thuis, tegen 56 procent van de autochtone vrouwen. Op 22-jarige leeftijd was er nog steeds een duidelijk verschil: bijna 60 procent van de Turkse en Marokkaanse vrouwen was uit huis, tegen driekwart van de autochtone vrouwen. Autochtone vrouwen gaan dus eerder uit huis dan Turkse en Marokkaanse vrouwen.

6.2 Belangrijkste reden

Van de 18–27-jarige mannen die het ouderlijk huis hebben verlaten, was voor Marokkanen samenwonen of trouwen beduidend minder vaak (6 procent) de belangrijkste reden om uit huis te gaan dan voor autochtonen (24 procent; *staat 3*). Marokkaanse mannen blijken het samenwonen of trouwen uit te stellen (Distelbrink en Hooghiemstra, 2005). Onder Turkse mannen was het aandeel dat ging samenwonen of trouwen nagenoeg gelijk aan dat onder autochtone mannen. De helft van de Marokkaanse mannen verliet het ouderlijk huis omdat ze zelfstandig wilden zijn. Onder autochtone mannen lag dit aandeel aanzienlijk lager met

4. Aandeel 23–27-jarigen dat uit huis is naar leeftijd bij uit huis gaan en herkomstgroepering

bijna 30 procent. Turkse mannen namen wat dit betreft met 40 procent een middenpositie in. Daarnaast gingen Marokkaanse mannen vaker dan autochtone mannen uit huis vanwege de slechte sfeer thuis. Ongeveer één op de vijf Turkse en Marokkaanse mannen verliet het ouderlijk huis om een opleiding te gaan volgen; onder autochtone mannen was dit aandeel fors hoger, met 35 procent. Dit hangt samen met het feit dat relatief minder Turken en Marokkanen een hbo- of universitaire opleiding hebben gevolgd.

Onder vrouwen van 18–27 jaar gaf de helft van de Turken aan dat ze uit huis gingen om te gaan samenwonen of trouwen. Onder autochtonen was dit aandeel aanzienlijk lager, met ruim 30 procent. Marokkaanse vrouwen verschillen wat dit betreft nauwelijks van autochtone vrouwen. Het aandeel Turkse en Marokkaanse vrouwen dat het ouderlijk huis heeft verlaten omdat ze zelfstandig willen zijn, verschilt nauwelijks van dat van autochtone vrouwen. Opvallend is dat slechts 8 procent van de Turkse en Marokkaanse vrouwen uit huis gaat om een opleiding te volgen, tegen 30 procent van de autochtone vrouwen.

Staat 3

Personen van 18–27 jaar naar geslacht, herkomstgroepering en belangrijkste reden van uit huis gaan

	Autochtonen	Turken	Marokkanen
	%		
<i>Mannen</i>			
Samenwonen of trouwen	24	20	6
Wilde zelfstandig zijn	28	40	53
Slechte sfeer thuis	5	8	12
Ouders vonden het verstandig	0	1	2
Werk	5	1	3
Opleiding	35	22	18
Anders	4	8	6
	<i>abs. = 100%</i>		
Totaal respondenten	304	138	105
	%		
<i>Vrouwen</i>			
Samenwonen of trouwen	33	53	37
Wilde zelfstandig zijn	26	22	30
Slechte sfeer thuis	6	9	11
Ouders vonden het verstandig	0	3	0
Werk	4	1	2
Opleiding	30	8	9
Anders	2	3	11
	<i>abs. = 100%</i>		
Totaal respondenten	393	144	149

Samenvattend blijken Turkse vrouwen vaker vast te houden aan het meer traditionele patroon om uit huis te gaan om samen te wonen of te trouwen. Uit huis gaan om een opleiding te volgen is nog steeds overwegend een zaak van autochtone vrouwen, en nauwelijks van Turkse en Marokkaanse vrouwen.

Evenals bij mannen speelt het feit dat Turkse en Marokkaanse vrouwen veel minder vaak een hbo- of universitaire opleiding volgen dan autochtone vrouwen een belangrijke rol.

6.3 Leefvorm

De helft van de Marokkaanse mannen en een kwart van de Turkse mannen van 18–27 jaar ging eerst alleen wonen; onder autochtonen was dit aandeel bijna 40 procent (*staat*

4). Eén op de tien Marokkaanse mannen ging direct uit huis met een partner samenwonen, tegen een kwart van de autochtone mannen. Onder Turken was dit aandeel nagenoeg gelijk aan dat onder autochtonen. Maar liefst ruim een derde van de Marokkanen en bijna 30 procent van de Turken ging na het verlaten van het ouderlijk huis inwonen bij familie. Ook Harmsen en Steenhof (2003) komen op basis van de CBS-huishoudensstatistiek tot de conclusie dat niet-westerse allochtone jongeren veel vaker dan autochtonen eerst als 'overig lid van een huishouden' zelfstandig gaan wonen. Het inwonen bij familie is vaak een eerste stap op weg naar verdere onafhankelijkheid. De meeste van deze jongeren gaan na inwoning bij familie alsnog zelfstandig wonen. Dit veroorzaakt minder problemen omdat de controle van huis uit minder is geworden wanneer ze eenmaal een tijdje bij familie hebben ingewoond (Schapen-

Staat 4

Personen van 18–27 jaar naar geslacht, herkomstgroepering en bestemming bij uit huis gaan

	Autochtonen	Turken	Marokkanen
	%		
<i>Mannen</i>			
Alleen wonen	39	26	48
Met partner samenwonen	26	29	8
Met ander(en) samenwonen	35	45	43
w.o. familie/schoonfamilie	.	29	35
	<i>abs. = 100%</i>		
Totaal respondenten	304	138	105
	%		
<i>Vrouwen</i>			
Alleen wonen	27	15	19
Met partner samenwonen	35	53	38
Met ander(en) samenwonen	38	32	44
w.o. familie/schoonfamilie	.	26	34
	<i>abs. = 100%</i>		
Totaal respondenten	393	144	149

donk-Maas 2001). Aan autochtone jongeren in het OG is niet gevraagd of ze inwonen bij familie. Uit gegevens op basis van de huishoudensstatistiek blijkt echter dat minder dan 5 procent van de jongeren als overig lid deel uitmaakt van een huishouden: dit betekent dat het zou kunnen dat ze inwonen bij familie, maar het komt ook voor dat bijvoorbeeld twee broers samen een huishouden vormen. Turkse en Marokkaanse vrouwen van 18–27 jaar gingen minder vaak alleen wonen nadat ze het ouderlijk huis hadden verlaten dan autochtone vrouwen. De helft van de Turkse vrouwen ging direct samenwonen of trouwen met hun partner; onder autochtone vrouwen bedroeg dit aandeel 35 procent. Voor Marokkaanse vrouwen kwam dit aandeel nagenoeg overeen met dat voor autochtone vrouwen. Eén op de drie Marokkaanse vrouwen en ruim een kwart van de Turkse vrouwen ging inwonen bij familie.

Literatuur

Baanders, A., 1999, Op jezelf gaan wonen. Demos 15(2). NIDI, Den Haag.

CBS, 1998, Vrouwen leren beter. CBS-webmagazine 28 september 1998, www.cbs.nl.

Dieleman, A.J. et al., 1993, Jeugd in meervoud. De Tijdstroom, Utrecht.

Distelbrink, M. en E. Hooghiemstra, 2005, Allochtonen gezinnen. Feiten en cijfers. Nederlandse Gezinsraad, Den Haag.

Graaf, A. de, en L. Steenhof, 1999, Relatie- en gezinsvorming van generaties 1945–1979: uitkomsten van het Onderzoek Gezinsvorming 1998. Maandstatistiek van de Bevolking 47(12), blz. 21–36. CBS, Voorburg/Heerlen.

Graaf, A. de, 2004, Jongeren eerder uit huis. CBS-webmagazine 28 juni 2004, www.cbs.nl.

Harmsen, C. en L. Steenhof, 2003, Demografische levensloop van jongeren na het uit huis gaan. Bevolkingstrends 51(3), blz. 38–44.

Miltenburg, T. van, 2004, Vrouwen studeren sneller af dan mannen. CBS-webmagazine 20 december 2004, www.cbs.nl.

Schapendonk-Maas, H., 2001, Inwonende Turkse en Marokkaanse jongeren. Maandstatistiek van de Bevolking 49(9), blz. 8–9. CBS, Voorburg/Heerlen.

Gegevensbronnen

De bronnen voor de cijfers in dit artikel zijn het Onderzoek Gezinsvorming (OG) en het Onderzoek Gezinsvorming Jonge Allochtonen (OGJA), beide uitgevoerd door het CBS.

Het OG wordt sinds 1974 om de circa vijf jaar gehouden. Het doel van dit onderzoek is het verzamelen van informatie over ontwikkelingen in relatie- en gezinsvorming en de achtergronden daarvan. In de periode februari tot en met juni 2003 is het meest recente OG uitgevoerd. Er hebben 3,9 duizend mannen en 4,2 duizend vrouwen van 18 tot en met 62 jaar deelgenomen aan het onderzoek. Omdat allochtonen in het OG slechts beperkt zijn vertegenwoordigd, is het OG 2003 uitgebreid met een specifiek onderzoek onder jonge Turken en Marokkanen, het OGJA.

Het OGJA is uitgevoerd in de periode januari tot en met april 2004. Respondenten zijn Turkse en Marokkaanse jongeren van 18–27 jaar, die in Nederland zijn geboren (tweede generatie) of vóór hun zesde jaar naar Nederland zijn gekomen (eerste generatie).

De gegevens over het uit huis gaan van jongeren hebben uitsluitend betrekking op de eerste keer dat jongeren het ouderlijk huis verlaten. Het totaal aantal respondenten wordt in dit overzicht aangeduid als de tweede generatie (in ruime zin).

Opleidingsniveau

Voor het opleidingsniveau wordt in dit artikel gebruikt gemaakt van de indeling in laagopgeleiden, middelbaar opgeleiden en hoogopgeleiden. Tot de laagopgeleiden behoren personen met uitsluitend basisonderwijs of een mbo-opleiding. Tot de middelbaar opgeleiden behoren personen met een havo-, vwo- of mbo-opleiding. Tot de hoogopgeleiden behoren personen met een hbo- of universitaire opleiding. De opleiding is bepaald aan de hand van het niveau van de opleiding die men volgde op het moment van het onderzoek. Indien men op dat moment geen opleiding volgde, is het opleidingsniveau bepaald aan de hand van de hoogst gevolgde opleiding.